

Ne obsojajte obratov, ki živila proizvajajo tudi v teh kriznih razmerah

Tatjana Zagorc
direktorica Zbornice
kmetijskih in
živilskih podjetij

✂ Tatjana Pihlar ✂ Luka Cjuha

Nemotena oskrba s hrano je zaradi izbruha koronavirusa enako pomembna kot oskrba z zdravili, energenti in gorivi, zato dr. **Tatjana Zagorc**, direktorica Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij pri **Gospodarski zbornici Slovenije**, državljane poziva: »Ne obsojajte obratov, ki živila proizvajajo tudi v teh kriznih razmerah.«

Na mejnih prehodih se kopičijo kolone tovornjakov, zaradi česar je oskrba motena. Kako ta problem doživlja slovenska živilska industrija? Ima dovolj surovin in embalaže za proizvodnjo?

Verjamem, da vsi v Sloveniji vemo, da je v tem trenutku živilska industrija s svojimi dobavitelji surovin, kmeti in kmetijskimi podjetji ključna v oskrbi prebivalstva s hrano. Živilska industrija mora delati tudi v teh časih, če hočemo imeti police zložene z živili, zato je treba pohvaliti vse člene v dobaviteljski in logistični verigi, tudi trgovce, ki si zelo prizadevajo, da na njihovih policah najdemo slovenske izdelke. Pa vendar, imamo še veliko možnosti, da povečamo proizvodnjo, predelavo in posledično ponudbo slovenskih pridelkov in izdelkov na trgovinskih policah.

Tudi slovensko kmetijstvo in živilska industrija se v času epidemije koronavirusa spopadeta z nekaterimi težavami z dobavo surovin in embalaže, vendar so razmere še obvladljive. Tovorni promet v Slovenijo ni zastal, zaradi poostrenih ukrepov na domala vseh notranjih mejah EU pa nastajajo zamude ali manjše

odpovedi dobav. Kako se bodo stopnjevali ukrepi, vezani na tovorni promet, je odvisno od odločitev posameznih držav članic oziroma tudi od vključitve evropske komisije v urejanje razmer. Podlaga za te odločitve bo seveda napredovanje bolezni covid-19.

So zaposleni v živilski industriji ustrezno zavarovani pred morebitno okužbo?

Poudariti je treba, da smo čutili pomanjkanje jasnih in enoznačnih strokovnih navodil o uporabi zaščitnih mask. Vseplošno pomanjkanje ustreznih navodil in mask je povzročalo zaskrbljenost, nejevoljo, grožnje in še kaj. Različne inspekcije, ki obiskujejo podjetja, pa si pogosto različno tolmačijo navodila. Zaradi tega so ljudje negotovi in vodstva podjetij pod velikimi pritiski, čeprav so vpeljali ustrezne ukrepe, ki smo jih spisali skupaj in po delnih navodilih stroke. Strah je ponekod nadomestil strokovni pristop, to pa ni dobro.

So težave tudi z izvozom?

Pomembno je vedeti, da nam lahko težave povzročijo tudi mleko, ki so ga nekateri trgovci z mlekom oziroma zadruga izvažale v tujino. Toda tam se je povpraševanje po surovem mleku zmanjšalo, zato ga je treba zdaj več predelati v domačih mlekarnah in prodati predvsem na domačem trgu. Tokrat je izvoznikom podala roko domača mlekarska industrija, ki začenja predelovati tudi tisti del mleka, ki ga tujina ne sprejme več. Seveda pa pri tem potrebujemo sodelovanje vseh členov verige vse do potrošnika, ki bo te slovenske izdelke jemal s trgovske police. Če jih ne bo, se bo začelo mleko kopičiti na začetku verige, torej pri rejcu.

V mlekarstvu imamo še veliko možnosti za povečanje domače predelave in prodaje, saj se v Slovenijo uvozi veliko, lahko rečem preveč predelanih mlečnih proizvodov. Če bi vso lastno prirajo mleka in izdelke ter uvoz mleka in mlečnih izdelkov pretvorili nazaj v mleko, bi ugotovili, da uvozimo skoraj polovico mleka. Mlečna

masna bilanca torej ni tako rožnata, kot jo kaže prireja mleka, bi pa lahko marsikateriga od teh uvoženih izdelkov nadomestili s slovenskimi proizvodi. Ko bi nam le trgovci bolj prisluhnili.

Kaj pomeni za živilce dejstvo, da so zaprti gostilne, šole, vrtci ...?

Posebnost živilske industrije je, da je krizne razmere, kot je na primer gospodarska kriza, ne prizadenejo tako hudo kot druge predelovalne dejavnosti. Kakšne bodo posledice krize zaradi epidemije covida-19, pa bomo seveda šele videli. Izpad prihodkov bo velik, pa ne le zdaj, ko je vse zaprto. Težko bo tudi takrat, ko bosta gostinski in turistični sektor začela okrevati, saj so proizvajalci živil in pijač z obema močno, nekateri skoraj usodno povezani. Tako vinarji kot pivovarji napovedujejo težko leto, negotovost je tudi pri proizvajalcih brezalkoholnih in drugih pijač, pri polnilcih vod ... V veliki krizi so se skupaj z gostinskim sektorjem znašli tudi mali pivovarji, ki so izredno mlad, do zdaj hitro razvijajoč se in inovativen sektor.

Optimizacija javnih naročil šol in vrtcev, da v večji meri naročajo živila slovenskega izvora, je prinesla več slovenskih izdelkov v javne zavode. Zdaj, ko starši ostajajo doma z otroki, je odločitev, ali bodo družini pripravili obrok iz slovenskih surovin, zgolj njihova. Zato jih spodbujamo, naj se tudi v kriznih razmerah odločijo za nakup slovenskih pridelkov in živil, saj bodo s tem prispevali k vitalnosti oskrbne verige in ohranjanju delovnih mest.

Kolikšen prodajni osip pomeni zaprtje javnih zavodov in gostiln?

Letna naročila pridelkov in živil v javnih zavodih, šolah in vrtcih znašajo okrog 120 milijonov evrov. Veliko ljudi med tednom ne obeduje doma, starši jedo v službah, otroci v šolah in vrtcih. Kolikšno bo razmerje med zmanjšanjem dobave slovenskih živilskih izdelkov šolam in vrtcem ter povečanjem gospodinjskih nakupov pri trgovcih, trenutno še ni mogoče oceniti.

Ljudi je zajela panika, zato v trgovinah kupujejo izdatneje kot prej. Upravičeno?

To je res precej očiten odziv, vendar ne samo pri nas. Tudi drugod je tako. Toda strah, da bo živil zmanjkalo, je odveč. Seveda pa bo vse odvisno od tega, kako dolgo bo trajala trenutna kriza in ali se bo stopnjevala.

Trgovci zaradi paničnega nakupovanja najverjetneje odkupijo več izdelkov slovenskih proizvajalcev?

Lahko potrdimo povečano povpraševanje

trgovcev po določenih vrstah izdelkov, saj so veliki nakupi spraznili police in tudi nekaj zalog, ki se jih da nadomestiti z novimi, seveda le, če tudi živilska podjetja delujejo. Ljudje to morajo razumeti. Ne smejo obsojati obratov, ki živila proizvajajo tudi v teh razmerah. Je pa seveda treba ohranjati zdravje zaposlenih, ki morajo biti ustrezno poučeni in tudi opremljeni.

Se že pojavljajo kadrovske težave tudi v živilskih podjetjih? Nekateri delavci so zaradi zaprtih šol in vrtcev morda doma, nekateri zaradi okužbe tudi v samoizolaciji. Kako je s tem?

Seveda, del zaposlenih zaradi razlogov, ki jih navajate, ostaja doma. Podjetja so oblikovala različne scenarije, kako obvladovati pomanjkanje delovne sile. Nekatera so tudi že spremenila število izdelkov, ki jih ponujajo trgu. Začasno so opustila proizvodnjo tistih, za katere je za različne podrobnosti potrebnih več delovnih rok. To so storila tudi zaradi spoštovanja ukrepa varnostne razdalje med delavci, ne le zaradi pomanjkanja delovne sile. Poleg tega so podjetja uvedla rezervne ekipe. Težava je, ker gre veliko časa za iskanje zaščitnih sredstev. So pa podjetja zelo solidarna med seboj in si pri tem pomagajo.

Če bi se meja s sosednjimi državami popolnoma zaprla, kaj bi to pomenilo za nemoteno oskrbo s hrano v Sloveniji? Pri katerih živilih nas je lahko tega najbolj strah?

Gre predvsem za kmetijske surovine ali pridelke, ki jih malo pride na regularni trg in pri katerih je pogosto nizka stopnja samooskrbe. To so predvsem prašičje meso, žita, krompir, sadje in zelenjava. Hkrati je treba poudariti, da smo dokaj dobro preskrbljeni z jabolki, medom, jajci ter piščančjim in govejim mesom.

Kaj se bo po vašem mnenju dogajalo s cenami hrane, če se bodo razmere še zaostrovale? Bodo močno poskočile, kot denimo cene zaščitnih mask in razkužil?

Trenutne razmere kažejo na nadpovprečno povpraševanje po določenih artiklih, pri drugih pa na izjemno majhna naročila. Zalog surovin in živil je namreč v nasprotju z zaščitno opremo dovolj. Poleg tega se v času epidemije potrebe po hrani na prebivalca ne povečajo toliko, kot se povečajo potrebe zdravstvenega osebja, podjetij in posameznikov po zaščitni opremljeni.

V primeru, da se bodo razmerja na trgu s kmetijskimi pridelki in živilu porušila, država že uvaja možnost interventnega ukrepa, ki določa višino cene kmetijskega pridelka ali živila. Upajmo pa, da ta ukrep na koncu

ne bo v škodo pridelovalcev ali predelovalcev, saj so cene kmetijskih pridelkov in predelanih živil pogosto odvisne od dogajanja na globalnem trgu, kjer igrajo pomembno vlogo tudi različne špekulacije.

Vaša zbornica je na družbenih omrežjih začela oglaševalsko kampanjo #izberislovensko. Zakaj?

Z njo želimo poudariti, da sta slovensko kmetijstvo in domača živilska industrija strateškega pomena. Pomembna sta dostopnost do trgovinske police in lojalnost domačega potrošnika, ki kupuje te pridelke in živila. V teh časih je potrebna solidarnost na vseh ravneh. Svet bo po epidemiji zagotovo drugačen. Verjamem, da se bo marsikaj spremenilo tudi v slovenskem kmetijstvu in živilski industriji, predvsem pa, da se bo utrdil njun strateški položaj. Ga pač ni scenarija, ki bi lahko ugasnil kmetijstvo in proizvodnjo živil. ✕

**Zalog surovin
in živil je
v nasprotju
z zaščitno
opremo
dovolj.**